

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ
Факультет культурології та соціальних комунікацій
Кафедра цифрових комунікацій та інформаційних технологій

Кваліфікаційна робота

бакалавра з теми:

«СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ЦИФРОВІЗАЦІЇ АРХІВНИХ ФОНДІВ УКРАЇНИ»

Виконала:

здобувачка 4 курсу
очної форми навчання,
спеціальність 029«Інформаційна,
бібліотечна та архівна справа»
ОП «Інформаційна та документаційна
діяльність»

Ямпольська Вікторія Валеріївна

Науковий керівник:

Філіпова Людмила Яківна
доктор педагогічних наук,
професор кафедри цифрових
комунікацій та інформаційних
технологій

Рецензент:

Захарова Ірина Володимирівна
кандидат історичних наук,
доцент кафедри права та
інформаційної справи
Східноєвропейського університету ім.
Р. Аблязова (м. Черкаси).

Харків – 2025

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ.....	3
ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1 СУЧАСНИЙ СТАН РОЗВИТКУ АРХІВНИХ РЕСУРСІВ УКРАЇНИ.....	6
1.1. Нормативно-правова база архівної справи	6
1.2. Організаційна система архівних установ України.....	8
РОЗДІЛ 2 ОСОБЛИВОСТІ ЦИФРОВІЗАЦІЇ РЕСУРСІВ ДЕРЖАВНИХ АРХІВНИХ УСТАНОВ УКРАЇНИ.....	13
2.1. Впровадження та особливості використання інформаційних технологій в діяльності архівних установ.....	13
2.2. Аналіз контенту веб-сайтів державних архівних установ України.....	16
ВИСНОВКИ.....	27
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	29

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

1. НАФ – Національний архівний фонд
2. Укрдержархів – Державна архівна служба України
3. ЦДА – Центральні державні архіви
4. ЦДНТА України – Центральний державний науково-технічний архів України
5. ЦДІАЛ України – Центральний державний історичний архів України, м. Львів
6. ЦДІАК України – Центральний державний історичний архів України, м. Київ
7. ЦДАЕА – Центральний державний аудіовізуальний та електронний архів
8. ЦДАМЛМ України – Центральний державний архів-музей літератури і мистецтва України
9. ЦДАГОУ – Центральний державний архів громадських об'єднань та україніки
10. ЦДАВО України – Центральний державний архів вищих органів влади та Управління України

ВСТУП

Актуальність теми дослідження полягає у тому, що у сучасному світі з розвитком інформаційних технологій, цифровізація набуває значний вплив на всі сфери життя. Архівна справа стала невід'ємною частиною, що зазнала суттєвих змін при взаємодії з цифровими технологіями. Архіви зберігають культурні традиції України тим самим надають можливість вивчати історичні події, які відбувалися в далеку давнину. На сьогоднішній день, інформація стала основним засобом спілкування, отримання нових знань та розвитку новітніх технологій. Виходячи з цього, забезпечення продуктивної організації дії архівів та відкритий доступ до фондів є важливим завданням для зберігання історичних пам'яток, розвитку наукових вивчень, забезпечення громадянських прав та вплив на культурну діяльність суспільства.

Переходу до цифрового середовища необхідні не тільки внутрішнім потребам архівної справи, а й для об'єднання України з міжнародним інформаційним середовищем. Застосування цифрових методів відкриває доступ до нових перспектив для зберігання історичних подій та використання різноманітних документів, надаючи довгочасне збереження та легкість доступу. Це надає можливість не тільки покращити хід архівної справи, а й залучитися аудиторією, яка в свою чергу буде користуватися архівними документами в онлайн.

Також дослідження набуває свою актуальність через виклики, які відповідають воєнним діям на території країни. Адже саме архівні фонди знаходяться під загрозою знищення та вимагають сучасних методів інформаційних технологій для захисту документів.

На сьогоднішній день, цифровізація архівної справи допомагає реалізовувати державні концепції щодо створення цифрового громадянства. Оцифрування документів, надає можливість краще зберігати та опрацьовувати велику кількість інформації, гарантувати їхню цілісність та досяжність, бо це є основним фактором для зростання рівня ефективності дії архівних установ.

Отже, вивчення цифрової еволюції в архівній справі відіграє важливу роль в більшості планових завдань: зберігання культурних традицій України, об'єднання з міжнародним інформаційним середовищем, зміцнення захисту документів та підтримка розвитку цифрового громадянства на державному рівні. Наведені елементи виявляють високий ступінь актуальності даної теми в умовах теперішніх викликів. Наступні етапи розвитку цифрових технологій у архівній справі забезпечать не тільки зберігання культурної пам'ятки, але будуть впливати економічному підвищенню через отримання прибутку за допомогою архівних послуг.

Об'єктом дослідження є цифровізація архівних фондів України.

Предметом дослідження є сучасні тенденції процесів цифровізації архівних фондів України.

Метою дослідження є визначення становища цифровізації архівних фондів України, ступеня впровадження та використання сучасних технологій в роботу українських архівів, планових напрямів подальшого розвитку архівних фондів.

Завдання дослідження:

- визначити нормативно-правову базу архівної справи;
- вивчити організаційну систему архівних установ України;
- проаналізувати впровадження та особливості використання інформаційних технологій в діяльності архівних установ;
- провести аналіз контенту веб-сайтів державних архівних установ України.

РОЗДІЛ 1.

СУЧАСНИЙ СТАН РОЗВИТКУ АРХІВНИХ РЕСУРСІВ УКРАЇНИ

1.1. Нормативно-правова база архівної справи

У наш час, архівна справа займає головну складову національної спадщини культури та інформаційно-технічної інфраструктури держави. Вона надає можливість зберігати, вести облік документів, використовувати та здійснювати захист даних, що мають свою історичну, культурну та дослідницьку цінність.

Нормативно-правова база встановлює ключові аспекти, які упорядковують функціонування архівних установ.

Нижче визначимо головні нормативно-правові постанови, котрі регламентують формування архівної справи.

Головний Закон України – це Конституція України. Має значний вплив на створення правових умов для зберігання та використання документів.[1]

Стандартним законом, який в свою чергу визначає головні правові основи створення та розвитку Національного архівного фонду (НАФ), а також роботу архівних установ, що надають можливість зберігати культурну спадщину країни, є Закон, який має назву: «Про Національний архівний фонд і архівні установи» (прийнято 24.12.1993 року). [2] Даний закон визначає наступні три форми власності на документи НАФ:

- Державну;
- Колективну;
- Приватну (згідно Конституції України, фігурують державна, комунальна та приватна форми власності). При цьому зазначається, що усі власники документів НАФ мають рівні права.

Класифікація архівних фондів здійснюється за обраними аспектами власності, приналежності до певного соціального інституту та передбачає три головні категорії:

1. Державні архівні установи системи «Головархіву» та іншого підпорядкування;

2. Архіви громадянських об'єднань на правових засадах колективної власності;
3. Приватні архіви/ колекції або окремі документи, які знаходяться у власності громади.

Наступний Закон – це Закон України «Про інформацію» (прийнятий 02.10.1992 року), регулює правові відносини, які пов'язані з отриманням, поширенням і збереженням інформації в Україні. [3]

Закон України «Про доступ до публічної інформації» (прийнятий 13.01.2011 року). Даний закон регулює правові відносини, що пов'язані з забезпеченням права на доступ до будь-якої інформації. [4]

У сучасному світі, питання, що стосується інформатизації, супровід та застосовування цифрових систем є важливим та актуальним. Відповідно й законодавчі акти, що стосуються електронних документів, відносяться до бази архівної справи.

Закон України «Про електронні документи та електронний документообіг» (прийнято 22.05.2003 року), визначає основні особливості електронного документообігу та правове положення електронного документа. [5]

Закон України «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах» (прийнятий 05.07.1994 року). Визначає правові засади захисту будь-якої інформації, яка опрацьовується в електронних системах. [6]

Закон України «Про охорону культурної спадщини» (прийнятий 08.06.2000 року). Вивчає головні напрями діяльності архівознавства. Основна мета закону полягає у збереженні культурної спадщини України. [7]

Суттєві умови до резервування документів для забезпечення їхньої збереженості на довгий час та забезпечення захисту від чинників навколишнього середовища встановлює: «Положення про умови зберігання документів НАФ». Даний документ є важливим для усіх архівних установ, які бережуть матеріали фонду. Наведене положення з'ясовує певні норми, що стосуються: приміщень, освітлення, температури, рівня вологості та спеціальних обладнань для збереження архівних документів. Згідно положення, цифрові дані повинні мати захищеність від фізичного

впливу через користування особливих носіїв та постійної перевірки їхнього становища. [8]

1.2. Організаційна система архівних установ України

Новітня організація систем архівних установ України визначається згідно Закону України: «Про Національний архівний фонд і архівні установи»[2].

Під системою архівних установ, розуміється сукупність установ, що займаються архівною справою, які об'єднані загальною ієрархією і супідрядністю.

Структура системи архівних установ:

- центральний орган виконавчої влади;
- центральні та галузеві державні архіви;
- місцеві державні архівні установи;
- архівні установи органів місцевого самоврядування;
- архівні підрозділи державних наукових установ, музеїв та бібліотек, державних органів, органів місцевого самоврядування, державних і комунальних підприємств, установ та організацій, об'єднань громадян, релігійних організацій, заснованих на приватній формі власності;
- архівні установи, засновані фізичними особами або юридичними особами приватного права;
- науково-дослідні установи, а також підприємства та організації у сфері архівної справи і діловодства. [2]

Державна архівна служба України є центральним органом влади, яка здійснює політику на національному рівні, що стосується галузі архівної справи.

Організаційна структура Державної архівної служби містить декілька основних управлінських відділів, які здійснюють особливі обов'язки:

- Головне управління архівної справи несе відповідальність за створення, захищеність та ведення обліку НАФ.
- Управління страхового фонду документації займає провідну роль стосовно реалізації державної політики в архівній справі. [9]

Стандарти архівних установ пережили суттєвих змін. Більшість центральних архівів знизилась через прийняте рішення «Кабінету Міністрів України» від 28.06.2022 року [9], що привела до створення нового «Центрального державного архіву громадських об'єднань та українці», а ще «Центрального державного аудіовізуального та електронного архіву».

Органом центральної влади, що в свою чергу здійснює державну політику зі сфери архівознавства, є «Державна архівна служба України (Укрдержархів)».[9] Вона започаткувала свою історію у 1917 році, в час організації «Бібліотечно-архівного відділу при головному секретарстві освіти Української Центральної Ради». На той час, це був один із перших кроків до створення національної архівної системи. Згодом розпочалися первинні спроби централізувати архівну діяльність, створивши Національний архів та надати можливість зберігати будь-які документи.

Основні функції Укрдержархіву:

- Формування й забезпечення реалізації політики на державному рівні в архівній сфері;
- Вивчення магістральних та успішних напрямків для розвитку архівної справи;
- Проведення нормативно-правового регулювання архівної справи;
- Визначення міжвідомчої координації архівної справи;
- Здійснення контролю над функціонуванням архівних служб та служб діловодства;
- Забезпечення науково-методичними матеріалами архівні установи та їх підрозділи;
- Впровадження кадрової політики в даній галузі;
- Формування, реєстрація, опрацювання та забезпечення Національного архівного фонду України;
- Перехід до міжнародної співпраці в галузі архівної справи. [9]

На сьогоднішній день, архівна служба стрімко веде співпрацю не лише на національному, але і на міжнародному рівні, надаючи відкритий доступ до основних документів, підтримуючи перехід цифровізації в міжнародний простір.

Центральні державні архіви – це найголовніший підрозділ архівної системи України. Вони відносяться до основної частини системи «Держкомархіву». Також їм належить особливе завдання у створенні, зберіганні та використанні НАФ.

Важлива частина матеріалів архівних фондів, розташована саме в ЦДА. Відповідно привертає до себе увагу багатьох вчених та користувачів.

На сьогоднішній день, статус Центральних державних установ мають сім архівів:

- Центральний державний архів вищих органів влади й управління України;
- Центральний державний архів громадських об'єднань та україніки;
- Центральний державний історичний архів України в м. Київ;
- Центральний державний історичний архів України в м. Львів;
- Центральний державний аудіовізуальний та електронний архів;
- Центральний державний науково-технічний архів України;
- Центральний державний архів-музей літератури і мистецтва України.

1) Центральний державний архів вищих органів влади і управління України (ЦДАВО) – це архів, який спеціалізований, бо до нього надходить велика кількість документів тільки найвищих органів влади та управління. Більшість частин його фондів є історичними.[

2) Центральний державний науково-технічний архів України (ЦДНТА) – це архів, який базується на зберіганні патентних документів, креслень, наукових або історичних винаходів, що відносяться до основних галузей науки. [15]

3) Центральний державний історичний архів України, м. Львів (ЦДІАЛ) – зосереджений на документах, що досліджують історію західних регіонів України.

«У ЦДІАЛ зберігаються 765 фондів із загальною кількістю понад 1млн. 119 тис. справ за XII-XXI ст.; протяжність стелажів архіву – налічує понад 12 тис. погонних метрів. Сховища і робочі приміщення розміщені у двох пам'ятках архітектури: колишніх Бернардинському монастирі та Королівському арсеналі»[14]

4) Центральний державний історичний архів України, м. Київ (ЦДІАК) – це архів, який спеціалізується на зберіганні історичних документів, забезпечуючи їм безпеку та вільний доступ для дослідників та іншим бажаючим.

Архів включає в себе наступні відділи:

- Відділ зберігання документів;
- Відділ довідкового апарату та опрацювання даних;
- Відділ минулих актів;
- Відділ використання інформації;
- Відділ новітніх інформаційних технологій та продукти захисту інформації;
- Головний сектор управління кадрами;
- Сектор організації роботи та діловодства;
- Фінансовий сектор. [13]

5) Центральний державний аудіовізуальний та електронний архів України (ЦДАЕА) – це архів, який заснований на зберіганні аудіовізуальних даних: кіноплівки, фотоматеріали, звукозаписи та цифрові документи, що зберігають діяльність державних установ. Основна діяльність архіву полягає у формуванні НАФ, здійснення опрацювання документів, зберігання та використання інформації, надання додаткових методичних матеріалів, що стосуються аудіовізуальних та електронних документів.

6) Центральний державний архів-музей літератури і мистецтва України (ЦДАМЛМ) – архів, який заснований на даних, що стосуються національної культури, літератури та музичних даних. Доступна колекція, містить: рукописи, ескізи, літературні твори та архіви відомих діячів культурної діяльності.[12]

7) Центральний державний архів громадських об'єднань та україніки – це архів, спеціалізується на зберіганні політичних та громадянських об'єднань. Широко охоплює архівні організації, партії, фонди.

В архіві захищаються фонди багатьох політичних партій та організацій, різноманітні колекції документів, фонди особового походження.

Отже, Укрдержархів відіграє провідну роль в архівній діяльності на державному рівні. Відповідно до цього, ЦДА займають особливу позицію у зберіганні та захищеності документів національного значення.

РОЗДІЛ 2.

ОСОБЛИВОСТІ ЦИФРОВІЗАЦІЇ РЕСУРСІВ ДЕРЖАВНИХ АРХІВНИХ УСТАНОВ УКРАЇНИ

2.1. Впровадження та особливості використання інформаційних технологій в діяльності архівних установ

Впровадження та особливості використання інформаційних технологій в діяльності архівних установ є найважливішим етапом до оновлення та зростанню рівня продуктивності керування архівними ресурсами. Цифрові інновації надають дозвіл на зберігання значної кількості документів в електронному середовищі та забезпечують швидкісний доступ до даних. Цифровізація архівних установ забезпечує захисту історичної пам'ятки, покращує здійснення пошуку і опрацювання інформації, а ще зменшує ризики збитку найважливіших документів через фізичне пошкодження.

На сьогоднішній день, архівні установи застосовують в дію цифрові технології, і в результаті мають значні обсяги успішних проектів, які дієві і зараз.

Наприклад, «Центральний державний архів вищих органів влади та управління України» має власний веб-сайт, де надається доступ до ряду цифрових ресурсів. Також забезпечує онлайн доступ до довідкового апарату та цифровізованих фондів з можливістю користування архівними ресурсами. На сайті є можливість дізнатися про детальні описи архівних документів у форматі pdf.

«Центральний державний архів громадських об'єднань та україніки, активно базується на розвитку цифровізації особистих фондів та забезпечує вільний доступ відвідувачам до оцифрованих даних. [10]

Готові цифрові описи фондів, розташовані на сайті. Усього налічується 475 описів. Містять у собі найважливішу інформацію, яка визначає історичні події різноманітний організацій. Дані описи широко охоплюють період кінця XIX століття до сьогодення.

Архівний веб-сайт забезпечує можливістю відкритого доступу до електронного ресурсу інформаційної системи вже оцифрованих документів «Центрального державного архіву громадських об'єднань та українці», застосовувати широкі можливості текстового пошуку. [10]

Наведений ресурс, забезпечує можливістю пошуку за назвами, спеціальними анотаціями до фонду та заголовками.

«Центральний державний архів-музей літератури і мистецтва України (ЦДАМЛМ України)» має велику кількість архівних фондів на сайті у вільному доступі. Розміщена інформація про різні дані, включаючи документи: листування, фотоархіви, рукописи та інші дані, де відображена культурна діяльність України.[11]

«Центральний державний аудіовізуальний та електронний архів» забезпечує доступ до загального спектру фондів, які можливо знайти на офіційному сайті архіву. Містять інформацію про:

- Кінодокументи;
- Фотодокументи;
- Відеодокументи;
- Фонодокументи.

На сьогоднішній день, в електронний каталог завантажено приблизно 183544 документи, що надає дозвіл бажаючим зручно та у будь-який час знаходити потрібну інформацію для проведення досліджень. Даний ресурс розглядає друковані та онлайн видання, які стосуються архівних документів, присвячені життєдіяльності та творчих здобутків відомих українських діячів.[12]

«Центральний державний історичний архів України, м. Київ». Забезпечує через власний сайт доступ до великої кількості ресурсів, які зберігають оцифровану інформацію.

До джерел відносяться:

- Головний довідковий апарат архіву;
- Список усіх фондів, що налічує архів;
- Список фондів з оцифрованими справами;

- Зведений каталог метричних документів;
- Особливі каталоги для релігійних організацій м. Києва;
- Описи фондів, колекцій мікрофільмів;
- Друковані видання. [13]

Окрім перелічених джерел, є вільний доступ до певного ресурсу, що зберігає значну кількість фондів. Це усі фонди: магістратів, органів центральної і державної влади, адміністративних органів, освітніх, наукових та культурних організацій тощо. Такі ресурси надають дозвіл відвідувачам отримувати доступ до історичних даних, тим самим сприяючи зберіганню та дослідженню історичної пам'ятки України. [13]

«Центральний державний історичний архів України, м. Львів». Забезпечує доступом до великих обсягів цифрових джерел, які стосуються різноманітних аспектів історичної пам'ятки України.

Доступні путівники – це «Путівник Центральний Державний історичний архів України, м. Львів». Містить описи архівних фондів та надають можливість швидко знайти бажану інформацію.

Доступні покажчики, в тому числі, «Галицьке намісництво (1772- 1921): Архівно-бібліографічний покажчик, який забезпечує потрібною інформацією про фондові матеріали з Галичини. [14]

«Центральний державний науково-технічний архів України». Електронні фонди мають відкритий доступ для усіх бажаючих в онлайн. Містять велику кількість документації, яка охоплює значний спектр науково-технічних досягнень. Описовий реєстр надає можливість вивчати проектну, конструкторську-технологічну та наукову-дослідну документацію, яка містить у собі точні технічні описи, розробки та наукові дослідження. Патентні матеріали, характеризуються на винаходах та інноваціях, які були зареєстровані на території України.

Історична інформація зберігає записи усних свідчень, інтерв'ю відомих людей або спогади, бо є корисною для вивчення історії минулих століть.

Документи особового походження зберігають особисті матеріали науковців та винахідників, описуючи їхню професійну діяльність, нагороди та внесок у розвиток науки. [15]

2.2. Аналіз контенту веб-сайтів державних архівних установ України

У наш час, основу інформаційної громади займає мережа Інтернет, який є потужним інструментом зберігання та розповсюдження інформації. Архівна справа не є виключенням, адже сучасні можливості мережі допомагають архівним установам поширювати дані архівних фондів, надавати матеріали щодо напрямів роботи та співпрацювати з науковими дослідженнями.

Архівна справа в електронному середовищі представлена на офіційному веб-сайті Державної архівної служби України та офіційними веб-сайтами державних архівних установ.

На сьогоднішній день, більшість сайтів архівних установ створили власні функціонуючі електронні ресурси з інформаційним наповненням.

Згідно правилам, на офіційному веб-сайті архівної установи визначається подальша інформація: назва архіву; головні завдання та нормативно-правові засади діяльності архіву; структура та керівництво; місцезнаходження; основні функції, які виконують структурні підрозділи; певні відомості про регуляторну діяльність; зразки документів та інших даних, що необхідні для звернення громадян до держархіву; часи роботи архіву та інформація про прийом громадян його керівництвом; державні інформаційні ресурси, які належать до компетенції держархіву області (електронні версії друкованих довідників про склад і зміст документів НАФ) [16]

Для проведення аналізу контенту веб-сайтів державних архівних установ України, використано Офіційний веб-портал органу виконавчої влади Державної архівної служби України. (див. рис.2.1)

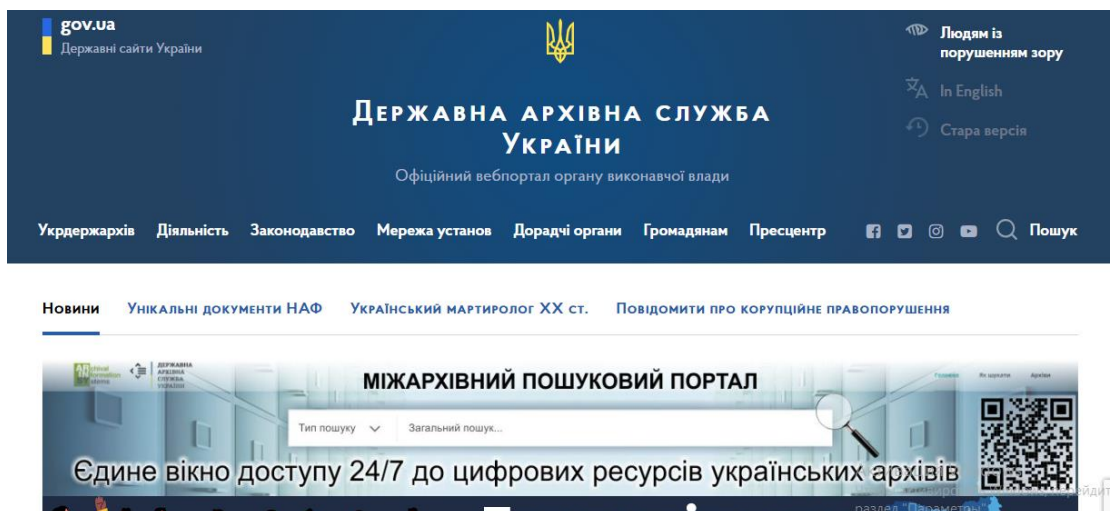

Рис. 2.1. Головна сторінка Офіційного веб-порталу.

На даному порталі є можливість ознайомитися та проаналізувати існуючі Центральні державні архівні установи України. (див. рис.2.3)

Центральні державні архівні установи України

Центральний державний науково-технічний архів України (ЦДНТА України)	Інші
Центральний державний історичний архів України, м. Львів (ЦДІАЛ України)	Галузеві державні архіви
Центральний державний історичний архів України, м. Київ (ЦДІАК України)	Науково-дослідні установи
Центральний державний аудіовізуальний та електронний архів	Установи страхового фонду документації
Центральний державний архів-музей літератури і мистецтва України (ЦДАМЛМ України)	Мережа архівних установ та спеціальних установ страхового фонду документації
Центральний державний архів громадських об'єднань та україніки	Державні архіви областей, м. Києва
Центральний державний архів вищих органів влади та управління України (ЦДАВО України)	Активация Windows Чтобы активировать Windows, перейдите в раздел "Параметры".

Рис. 2.3. Центральні державні архівні установи України

«Центральний державний науково-технічний архів України (ЦДНТА України). (див. рис. 2.4)

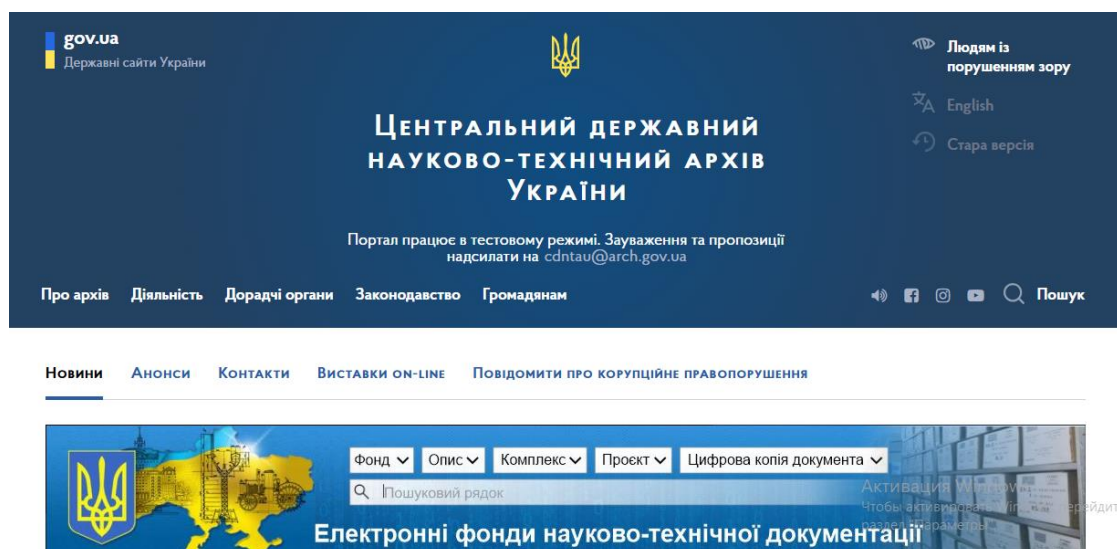

Рис. 2.4. Головна сторінка ЦДНТА України

На головній сторінці веб-сайта можна дізнатися про новини архіву. Також є можливість ознайомитися з нормативно-правовою базою архіву.

У архівних фондах Центрального державного науково-технічного архіву України, зосереджено понад 600 тисяч. одиниць зберігання науково-технічної документації.

Даний архів використовує програмні продукти такі як: програми для оцифровування документів та сканування, системи управління базами даних.

Також архів забезпечує електронними послугами усіх користувачів. До них відноситься електронний доступ до документів.

Для того щоб отримати зворотній зв'язок, користувачі можуть з легкістю писати на електронну пошту, де можна дізнатися її на сайті за допомогою сторінки з контактною інформацією або через телефонну «гарячу лінію».

До документних ресурсів, які розміщено на сайті ЦДНТА України належать:

- Описи проектної документації;
- Описи конструкторсько-технологічної документації;
- Описи науково-дослідної документації;
- Описи патентної документації;
- Описи усноісторичних документів;
- Описи документів особового походження.

Загалом, сайт є інформативним та надає поточну інформацію про саму історію архіву та розпис фондів.

«Центральний державний історичний архів України, м. Львів (ЦДІАЛ України)» (див. рис. 2.5)

Рис.2.5. Головна сторінка ЦДІАЛ України

На головній сторінці можна ознайомитися з новинами та графіком роботи читального залу. Архів застосовує нормативно-правову базу, яка представлена на сайті Державної архівної служби.

У архівних фондах ЦДІАЛ зберігаються приблизно понад 765 фондів із кількістю одиниць зберігання 1117 тисяч.

Архів надає електронні послуги як: електронний архів, електронний доступ до документів тощо.

Сайт забезпечує можливістю зворотнього зв'язку через електронну пошту або телефоном приймальної.

У розділі «Довідковий апарат» розміщені такі документи: «Центральний державний історичний архів України, м. Львів: Путівник»; Галицьке намісництво (1772-1921): Архівно- бібліографічний фондний показчик».

Каталоги:

- Каталог метричних книг греко-католицьких парафій (1628-1968 pp.);
- Каталог метричних книг римо-католицьких парафій Галичини (1600-1946 pp.);
- Каталог метричних книг православних парафій (1711-1944 pp.);
- Продаж королівських маєтків;
- Міністерська комісія у справах звільнення від панщинних повинностей, м. Львів;
- Міністерська комісія у справах звільнення від панщинних повинностей, м. Станіславів;
- Індемнізація;
- Фасії;
- Підтвердження шляхетства;
- Освіта.

«Центральний державний історичний архів України, м. Київ (ЦДІАК України)»
(див. рис. 2.6)

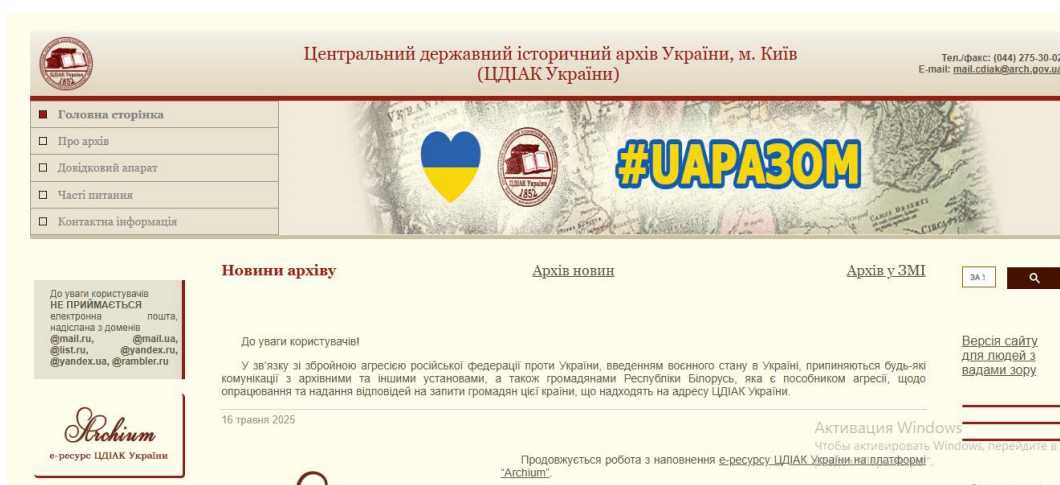

Рис. 2.6. Головна сторінка ЦДІАК України

На головній сторінці веб-сайту користувачі можуть ознайомитися із новинами архіву.

Архів застосовує нормативно-правову базу, яка представлена на сайті Державної архівної служби України.

У архівних фондах ЦДІАК зберігаються понад 1618 фондів із кількістю одиниць зберігання 1,32 млн.

Також, використовує програмні продукти як: програми для оцифрування документів та системи управління базами даних.

Архів забезпечує електронними послугами, надаючи доступ до електронного каталогу, запиту та електронних документів.

Для того щоб, здійснити зворотній зв'язок, потрібно написати на пошту архіву або подзвонити за допомогою номеру телефона, дізнавшись на сторінці з контактною інформацією.

До документних ресурсів, які розміщено на сайті ЦДІАК належать:

- урядові документи;
- місцеві документи;
- наукові документи;
- книжні та рукописні матеріали.

«Центральний державний аудіовізуальний та електронний архів». (див. рис.2.7)

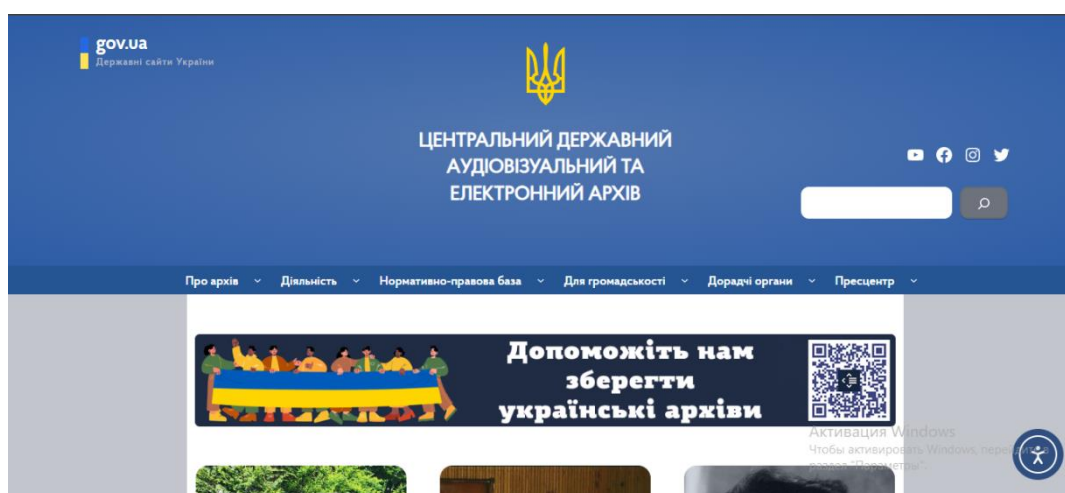

Рис. 2.7. Головна сторінка Центрального державного аудіовізуального та електронного архіву.

Як виявилось, на сайті Державної архівної служби України посилання на веб-сторінку Центрального державного аудіовізуального та електронного архіву відсутнє, що є значним недоліком. Але через пошук можна знайти зазначений веб-сайт архіву.

Архів застосовує нормативно-правову базу, яка представлена на сайті Державної архівної служби України.

До фондів відносяться:

- Фотодокументи – 379477 одиниць зберігання за 1853-2004 рр.;
- Кінодокументи – 62352 одиниць зберігання за 1896-1999 рр.;
- Фонодокументи – 21863 одиниць зберігання за 1900-2004 рр.;
- Відеодокументи – 145 одиниць зберігання за 1994-2004 рр..

ЦДАЕА використовує програмні продукти як: Системи управління документами, система оцифровування документів та система віддаленого доступу.

Архів забезпечує електронними послугами надаючи доступ до пошуку документів, перегляду документів, їхнього замовлення та завантаження обраних документів.

Щоб здійснити зворотній зв'язок потрібно переглянути на сайті архіву сторінку з інформацією про контакти.

До документних ресурсів, які розміщено в архіві належать:

- Аудіовізуальні документи;
- Електронні документи.

На сайті наявні бази даних (далі БД), де розміщено інформацію про документні ресурси:

- БД «Аудіовізуальні документи».
- БД «Електронні документи».
- БД «Каталог архівних документів».

«Центральний державний архів-музей літератури і мистецтва України» (див. рис. 2.8)

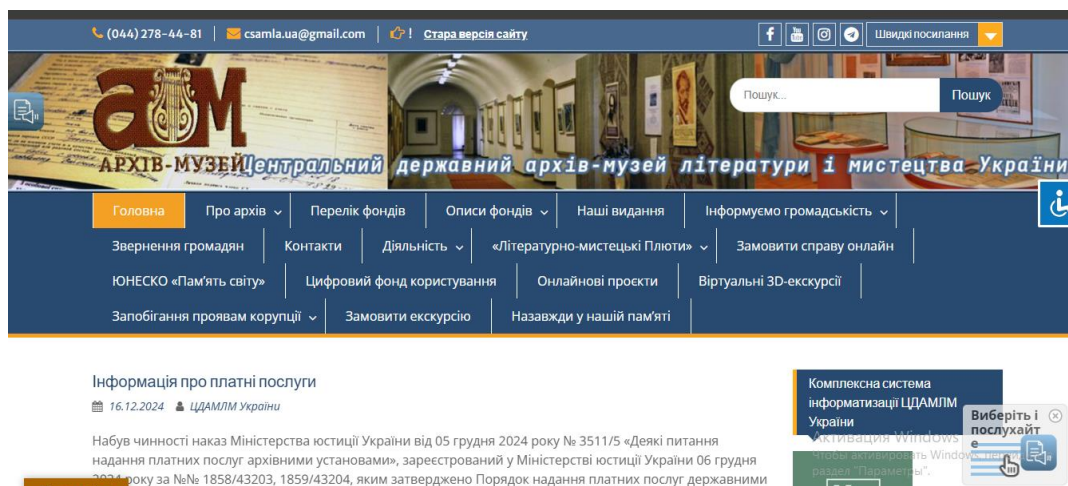

Рис. 2.8. Головна сторінка Центрального державного архів-музею літератури і мистецтва України

На головній сторінці веб-сайта можна дізнатися про новини архіву. Застосовує нормативно-правову базу, яка представлена на сайті Державної архівної служби.

У архівних фондах ЦДАМЛМ України зберігаються понад 1429 фондів, що містять 314824 одиниць зберігання.

Архів використовує такі програмні продукти як: системи електронного документообігу, системи управління базами даних та система онлайн доступу до архівних документів.

Для того щоб здійснити зворотній зв'язок потрібно переглянути контакти архіву на вкладках по забіганню корупції та звернення громадян.

До документних ресурсів, які розміщено на сайті належать:

- Офіційні документи державних органів, установ та організацій України.
- Персональні документи письменників, художників, музикантів тощо.
- Наукові документи.
- Музейні предмети.

«Центральний державний архів вищих органів влади та Управління України»
(див. рис. 2.9.)

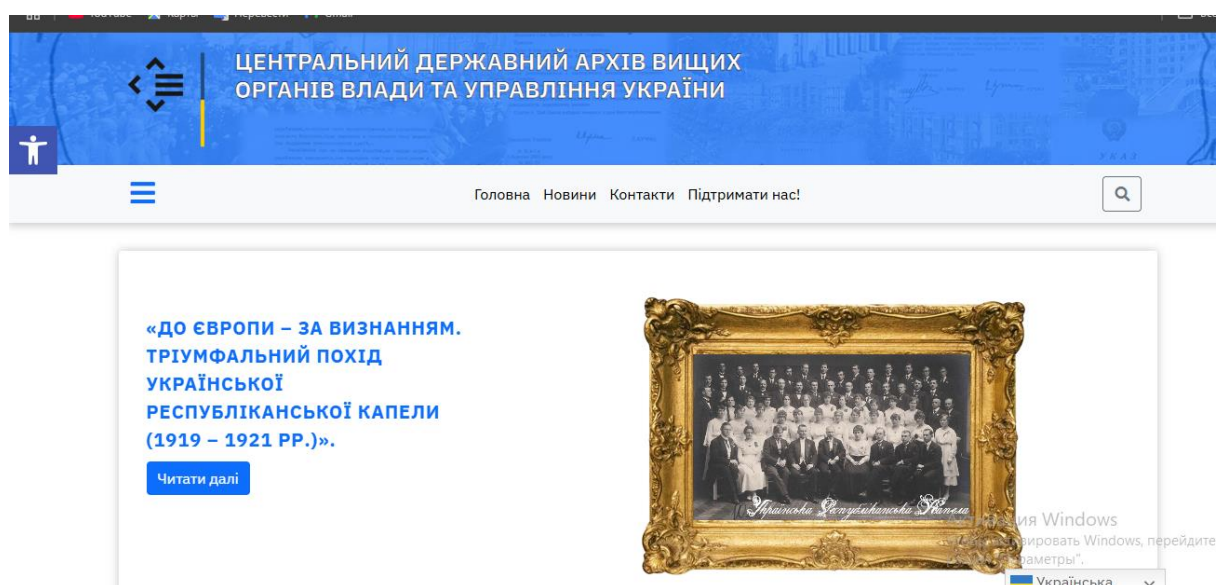

Рис.2.9. Головна сторінка Центрального державного архіву вищих органів влади та управління України

На головній сторінці є можливість дізнатися про загальну інформацію, яку надає архів.

До документних ресурсів належать:

- E- resource – оцифровані фонди;
- ERR – Rosenbergs archives (Документи Оперативного Штабу Рейхсляйтера Розенберга). Доступно понад 130000 сторінок документів ОШР з фондів Державного архіву вищих органів влади та Управління України;
- Архів ЗУНР (Цифровий Архів Західноукраїнської Народної Республіки). Даний ресурс вивчає оцифровані документи Уряду, Диктатора та установ Західноукраїнської Республіки, а також матеріали, які зберігаються у різних архівосховищах України за її межами;
- Описи pdf;
- Пам'ять світу.

Електронні послуги, які надає архів:

- Запис до читальної зали. Є можливість ознайомитися з графіком роботи читального залу;
- Замовити копію архівного документа або справи онлайн. Надана інформація та основні кроки, як замовити потрібний документ;
- Надіслати запит до архіву. Види запитів, що виконуються державними архівами: соціально-правового характеру; тематичні, персональні, майнові.

Контактна інформація розміщена в розділі «Контакти».

Таким чином, створення веб-сайтів архівних установ займають важливе значення в інформаційній діяльності архіву. Переваги створення електронного середовища для установ:

- Цілодобова відкрита інформація для іноземних користувачів;
- Автоматизоване оновлення даних;

- Урахування відгуків та пропозицій користувачів;
- Забезпечення масштабною кількістю інформації;
- Отримання даних про загальну відвідуваність сайту. [17]

Після проведення аналізу контенту веб-сайтів Державної архівної служби України, було визначено перелік Центральних державних архівних установ України, які мають свої веб-сайти, на яких користувачі можуть переглядати будь-яку інформацію. Але є як негативні моменти веб-сайтів, так і позитивні. Позитивні моменти: наявна та чітка інформативність веб-сайтів установ; наявність електронних фондів, довідкових та інших електронних ресурсів. Негативні моменти: деяким веб-сайтам потрібно поновити дизайн та підтримувати необхідний інтерфейс, зручний для користувачів.

Таким чином, цифровізація в архівній справі є важливим етапом для зберігання національних традицій України.

ВИСНОВКИ

Цифровізація є головним чинником трансформації сучасного світу, який суттєво впливає на подальший розвиток архівної справи в Україні. Архівна справа – це особлива частина національної культурної пам'ятки країни. Її перехід у цифрове середовище передбачає запровадження сучасних технологій з метою зберігання, опрацювання та використання документів. Цифровізація в архівній справі є ключовим етапом у забезпеченні довгострокового збереження та доступності національних традицій України, відображених у документальній спадщині.

Діюча нормативно-правова основа архівної справи забезпечує правові підстави для цифровізації документів. Вивчено головні нормативно-правові постанови, котрі регламентують формування архівної справи. До них належать: Закон: «Про Національний архівний фонд і архівні установи»; Закон: «Про інформацію»; Закон: «Про доступ до публічної інформації»; Закон: «Про електронні документи та електронний документообіг»; Закон: «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах»; Закон: «Про охорону культурної спадщини». З'ясовано організаційну систему архівних установ України, на прикладі центральних державних архівів.

В даний час активно поширюються електронні аналоги архівних ресурсів в установах, організаціях та на підприємствах України, що зумовлено значними обсягами документів, необхідністю здійснення контролю за їх оборотом, виконанням, зберіганням та використанням. Цьому сприяє бурхливий розвиток комп'ютерних технологій, високий рівень інформатизації суспільства, прагнення зробити інформацію широкодоступною, забезпечити її збереження для майбутніх поколінь для історії. Сучасні технології мають вплив на перехід архівів до міжнародної інформаційної системи, тим самим роблячи архівні матеріали відкритими для дослідників, студентів та інших зацікавлених користувачів в даній справі.

Таким чином, цифровізація архівних фондів України, як сучасна тенденція, посідає центральне місце в цифровому середовищі, що сприяє зберіганню історичної пам'ятки, активного розвитку науки та культури в глобальному інформаційному

просторі. Вона є ключовим інструментом у досягненні інформаційної безпеки та культурної незалежності, що є особливо важливим в умовах сьогодення.

Основними перспективними напрямками архівної діяльності України є використання електронних інформаційних ресурсів, зокрема архівних веб-ресурсів, що базуються на інструментах та технологіях Інтернету. Всі вищевказані інформаційно-архівні процеси в сучасних умовах виходять за межі однієї держави, вони орієнтовані на широкі кола дистанційних користувачів мережі та передбачають реалізацію міжнародних комунікацій в архівній галузі сьогодення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 №254к/96 – ВР.
Дата оновлення: 01.01.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/>
2. Про Національний архівний фонд і архівні установи: Закон України від 24.12.1993 №3814-XII. Дата оновлення: 21.06.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3814-12#Text>
3. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 № 3005-IX. Дата оновлення: 21.03.2023. №3005-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>
4. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011 №2939-VI. Дата оновлення: 08.10.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2939-17#Text>
5. Про електронні документи та електронний документообіг: Закон України від 22.05.2003 №851-IV. Дата оновлення: 01.08.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15#Text>
6. Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах: Закон України від 05.07.1994 №80/94-ВР. Дата оновлення: 01.07.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80/94-%DO%B2%D1%80#Text>

7. Про охорону культурної спадщини: Закон України від 08.06.2000 №1805-III. Дата оновлення: 02.10.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1805-14#Text>
8. Положення про умови зберігання документів Національного архівного фонду: наказ Міністерства юстиції України від 02.03.2015 №296/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0250-15#Text>
9. Державна архівна служба України. URL: <https://archives.gov.ua>
10. Центральний державний архів громадських об'єднань та україніки. URL: <https://tsdahou.atarchives.gov.ua/>
11. Центральний державний архів-музей літератури і мистецтва України. URL: <https://csamm.archives.gov.ua/>
12. Центральний державний аудіовізуальний та електронний архів України URL: <https://tsdaea.archives.gov.ua/2022/08/30/czentralnyj-derzhavnyjkinofotofonoa/>
13. Центральний державний історичний архів України, м. Київ. URL: <https://cdiak.archives.gov.ua/>
14. Центральний державний історичний архів України, м. Львів. URL: <https://cdiak.archives.gov.ua/>
15. Центральний державний науково-технічний архів України. URL: <https://cdnta.archives.gov.ua/>
16. Кисельова А.А. Архівні ресурси України в глобальній інформаційній мережі: види, доступ, перспективи: автореф.... дис....канд. іст. наук за спец. 07.00.10 архівознавство, документознавство/ А.А. Кисельова; Український науково-дослідний інститут архівної справи та документознавства ДКА України.- К., 2005.- 16 с.
17. Литвинська С.В. Роль веб-порталу «Архіви України» у забезпеченні комунікаційного каналу з вебсайтами архівних установ України та зарубіжжя [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://er.nau.edu.ua/bitstream/NAU.pdf>